Neljapäev, 13. veebruar 2020

P9_TA(2020)0036

Guinea Vabariik, eelkõige meeleavaldajate vastane vägivald

Euroopa Parlamendi 13. veebruari 2020. aasta resolutsioon Guinea Vabariigi kohta, eelkõige seoses meeleavaldajate vastu suunatud vägivallaga (2020/2551(RSP))

(2021/C 294/07)

Euroopa Parlament,

— võttes arvesse oma varasemaid resolutsioone Guinea Vabariigi kohta,

— võttes arvesse ÜRO, Euroopa Liidu ning Ameerika Ühendriikide ja Prantsusmaa Guinea Vabariigi saatkondade 5. novembri 2019. aasta ühisavaldust,

— võttes arvesse Lääne-Aafrika riikide majandusühenduse (ECOWAS) komisjoni 4. novembri 2019. aasta kommünikeed pärast Conakrys aset leidnud vahejuhtumeid,

— võttes arvesse inimõiguste ja rahvaste õiguste Aafrika komisjoni 9. novembri 2019. aasta pressiteadet meeleavalduste mahasurumise kohta Guinea Vabariigis,

— võttes arvesse ÜRO Inimõiguste Nõukogu üldise korrapärase läbivaatamise töörühma kolmekümne viiendat istungit, mis toimus 20.–31. jaanuaril 2020,

— võttes arvesse 1966. aasta kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvahelist pakti,

— võttes arvesse koostöölepingut ühelt poolt Aafrika, Kariibi mere ja Vaikse ookeani piirkonna riikide rühma ning teiselt poolt Euroopa Ühenduse ja selle liikmesriikide vahel (Cotonou leping),

— võttes arvesse 27. juunil 1981. aastal vastu võetud ja 21. oktoobril 1986. aastal jõustunud inimõiguste ja rahvaste õiguste Aafrika hartat,

— võttes arvesse Guinea Vabariigi põhiseadust, mille rahvuslik üleminekunõukogu kiitis heaks 19. aprillil 2010 ja mis võeti vastu 7. mail 2010,

— võttes arvesse inimõiguste ülddeklaratsiooni,

— võttes arvesse 11. Euroopa Arengufondi riiklikku soovituskava aastateks 2015–2020, millega eraldatakse vahendeid Guinea Vabariigile,

— võttes arvesse kodukorra artikli 144 lõiget 5 ja artikli 132 lõiget 4,

A. arvestades, et president Alpha Condé on olnud Guinea Vabariigis võimul alates tema valimisest 2010. aastal ja tagasivalimisest 2015. aastal; arvestades, et alates 2019. aasta oktoobri keskpaigast on riigis toimunud massi-meeleavaldused, peamiselt Põhiseaduse Kaitse Rahvusliku Rinde (FNDC) poolt, kuna opositsioon kardab, et president Alpha Condé püüab oma põhiseaduslikke volitusi laiendada; arvestades, et Guinea Vabariigi põhiseaduse kohaselt on presidendi mandaat piiratud kahe ametiajaga; arvestades, et president Alpha Condé teine ametiaeg lõpeb 2020. aasta lõpus;

B. arvestades, et tema valimine presidendiks 2010. aastal oli esimene samm demokraatlike reformide ja läbipaistvuse suunas pärast aastaid kestnud sõjaväevalitsust; arvestades, et president Alpha Condéd süüdistatakse korruptsioonis ja poliitilise vabaduse piiramises; arvestades, et põhiseaduse reform, mille ainus eesmärk on laiendada presidendi ametiaja piire, et Alpha Condé saaks võimule jääda, on põhjustanud vägivalda;

C. arvestades, et president Alpha Condé on hiljuti püüdnud õõnestada ka oma reformi institutsioonilisi takistusi, mõjutades Guinea Vabariigi konstitutsioonikohut ja valimiskomisjoni; arvestades, et 2018. aasta märtsis tagandati ametist konstitutsioonikohtu esimees Kéléfa Sall; arvestades, et justiitsminister Cheick Sako astus tagasi oma vastuseisu tõttu põhiseaduse muudatustele, mis võimaldavad presidendi kolmandat ametiaega;

Neljapäev, 13. veebruar 2020

D. arvestades, et valitseval erakonnal Guinea Rahva Kongressil ei ole parlamendis põhiseaduse muutmiseks vajalikku kahekolmandikulist häälteenamust; arvestades, et referendumiga põhiseaduse reformi üle hiilitaks mööda Guinea Vabariigi parlamendist;

E. arvestades, et 19. detsembril 2019 teatas president Alpha Condé kavatsusest korraldada 1. märtsil 2020 referendum põhiseaduse reformi üle; arvestades, et algselt 16. veebruariks 2020 kavandatud parlamendivalimised on edasi lükatud ja need toimuvad referendumiga samal päeval; arvestades, et kavandatava uue põhiseadusega pikendatakse presidendi mandaati viielt aastalt kuuele, piirdudes kahe ametiajaga; arvestades, et president Alpha Condé kasutab seda põhiseaduse muudatust eeldatavasti selleks, et taotleda presidendi kolmandat ametiaega;

F. arvestades, et opositsioonierakondade, kodanikuühiskonna organisatsioonide ja ametiühingute ühendus Põhiseaduse Kaitse Rahvuslik Rinne (FNDC) on korraldanud meeleavaldusi ja kavandab streike põhiseaduse muutmise vastu; arvestades, et vahemikus 12. oktoobrist kuni 28. novembrini 2019 vahistati vähemalt seitse FNDC liiget, süüdistades neid selles, et nende üleskutsed uue põhiseaduse eelnõu vastu protestida kujutasid endast tegusid või tegevust, mis võivad rikkuda avalikku korda ja ohustada avalikku julgeolekut, enne kui nad lõpuks rahvusvahelise surve tõttu õigeks mõisteti;

G. arvestades, et olukord riigis on väga pingeline, suurenenud on poliitilised pinged ja vägivaldsete meeleavalduste puhangud; arvestades, et valitsus reageeris nendele puhangutele karmilt ning politsei kasutas meeleavaldajate vastu ülemäärast, põhjendamatut ja ebaseaduslikku jõudu, kusjuures inimõiguste organisatsioonid andsid teada barrikaadidest, tulistamistest ja pisargaasist, peamiselt pealinnas Conakrys ja opositsiooni põhjapoolses tugipunktis Mamous; arvestades, et Wanindaras kasutas politsei üht naist väidetavalt inimkilbina, et kaitsta end meeleavaldajate visatud kivide eest;

H. arvestades, et peamise opositsioonierakonna Guinea Vabariigi Demokraatlike Jõudude Liidu aseesimees Fodé Oussou Fofana on süüdistanud presidenti põhiseaduslikus riigipöördes ja pettuses; arvestades, et opositsioonierakonnad on lubanud protesti märgiks parlamendivalimisi boikoteerida;

I. arvestades, et nii ECOWAS kui ka inimõiguste ja rahvaste õiguste Aafrika komisjon on nõudnud meeleavaldajate põhiõiguste austamist ning julgeolekujõududelt meeleavalduste ohjamise parandamist;

J. arvestades, et ÜRO inimõiguste komisjon on märkinud, et Conakrys 14. ja 15. oktoobril 2019 alanud meeleavaldustele reageerinud julgeolekujõud ei järginud jõu kasutamist käsitlevaid rahvusvahelisi norme ja standardeid; arvestades, et meeleavalduste käigus tapetud meeleavaldajate matustel esines jälle vägivalda ja surmajuhtumeid;

K. arvestades, et 2019. aasta maailma ajakirjandusvabaduse indeksis on Guinea Vabariik 180 riigi seas 101. kohal; arvestades, et alates 2015. aastast on välja kutsutud, kinni peetud või kohtu alla antud vähemalt 20 ajakirjanikku; arvestades, et alates meeleavalduste algusest 2019. aasta oktoobris on vahistatud ajakirjanikke, inimõiguste kaitsjaid ja kodanikuühiskonna aktiviste, sealhulgas Abdourahmane Sanoh (FNDC koordinaator), kes hiljem vabastati, samas kui teisi peetakse endiselt kinni ja nende kallal tarvitatakse vägivalda; arvestades, et meeleavalduste käigus on surma saanud vähemalt 28 tsiviilisikut ja üks sandarm; arvestades, et inimõiguste organisatsioonide hinnangul on alates 2015. aastast tapetud vähemalt 70 meeleavaldajat ja kõrvalseisjat, sealhulgas Amadou Boukariou Baldé – üliõpilane, kelle politseinikud 2019. aasta mais Labé ülikoolis toimunud meeleavalduste käigus surnuks peksid;

L. arvestades, et mitmed kohalikud vabaühendused on mõistnud hukka vanglatingimused Guinea Vabariigis, eelkõige tõsised puudused seoses ülerahvastatuse, toidu ja toitmisega ning enamiku vanglatöötajate koolituse puudumisega (vastavalt Human Rights Watchi aruandele); arvestades, et need tingimused annavad põhjust muretsemiseks kogu riigis, kuid on eriti tõsised Conakry keskvanglas;

M. arvestades, et Guinea Vabariik on üks kõige vaesemaid Aafrika riike, mis kannatab endiselt aastatepikkuse halva majandusliku juhtimise ja korruptsiooni all, vaatamata sellele, et Boke'i ümbruskonna kaevandustes on maailma suurimad boksiidivarud; arvestades, et kaks kolmandikku riigi 12,5 miljonist elanikust elab vaesuses ning Ebola kriis aastatel 2013–2016 nõrgestas märkimisväärselt riigi majandust; arvestades, et töötus mõjutab eriti alla 25-aastaseid noori, kes moodustavad üle 60 % elanikkonnast;

N. arvestades, et praeguste põhiseaduse reformi vastu suunatud meeleavalduste kontekstis, mis on süvendanud valitsuse ja opositsioonierakondade vahelist vastasseisu, on OGDH (Guinea Vabariigi inimõiguste ja kodanikuõiguste organisatsioon) mõistnud hukka korduvad inimõiguste rikkumised Guinea Vabariigis; arvestades, et need rikkumised toovad kaasa avalike hoonete ja rajatiste hävitamise, katsed õhutada etnilisi lõhesid ja sunniviisilised väljatõstmised eraomandist; arvestades, et 2019. aasta veebruarist maini tõstis Guinea Vabariigi valitsus Conakry linnaosadest sunniviisiliselt välja üle 20 000 inimese, et anda maad ministeeriumidele, välissaatkondadele, ettevõtetele ja muudele riiklikele ehitusprojektidele;

O. arvestades, et aastatel 2014–2020 andis Euroopa Liit Guinea Vabariigile 11. EAFi (Euroopa Arengufond) riikliku soovituskava kaudu 244 000 000 eurot toetust, mis keskendus institutsionaalsele reformile ja halduse ajakohastamisele, kanalisatsioonile linnades, tervishoiule, maanteetranspordile ja riikliku eelarvevahendite käsutaja toetamisele;

1. mõistab hukka Guinea Vabariigis jätkuva vägivalla; mõistab teravalt hukka kogunemisvabaduse ja sõnavabaduse rikkumised, samuti vägivallaaktid, tapmised ja muud inimõiguste rikkumised; nõuab, et valitsusväed ilmutaksid viivitamatult vaoshoitust ning et seaduslikud rahumeelsed meeleavaldused võiksid toimuda ilma igasuguse hirmutamiseta;

2. kutsub Guinea Vabariigi valitsust üles alustama kiiresti meeleavaldajate surma ja vigastada saamise juhtumite ning korrakaitsjate väidetavate liigse jõukasutuse või muude inimõiguste rikkumise juhtumite kiiret, läbipaistvat, erapooletut ja sõltumatut uurimist, võtma nende eest vastutavad isikud, sealhulgas ka politsei- ja julgeolekujõudude töötajad vastutusele ning mitte võimaldama neile karistamatust; tuletab Guinea Vabariigi valitsusele meelde, et prioriteediks tuleks seada ka korruptsioonivastane võitlus ja karistamatusele lõpu tegemine;

3. peab äärmiselt kahetsusväärseks kõiki kavatsusi muuta riigi põhiseaduse sätteid, mis piiravad presidendi ametiaega; kinnitab jõuliselt, et toimiv demokraatia peab hõlmama õigusriigi ja kõigi põhiseaduslike normide järgimist, sealhulgas vajaduse korral presidendi ametiaja piiramist; kutsub Guinea Vabariigi presidenti üles järgima Guinea Vabariigi põhiseadust, eelkõige selle artiklit 27;

4. nõuab, et austataks meeleavaldamis-, kogunemis-, ühinemis- ja väljendusvabadust, mis on tagatud rahvusvaheliste normide ning Guinea Vabariigi poolt ratifitseeritud ÜRO lepingute ja konventsioonidega; palub Guinea Vabariigi valitsusel võtta kiiresti meetmeid, et tagada vabade ja rahumeelsete meeleavalduste korraldamise õiguse austamine, luua turvaline keskkond, kus ei toimu ahistamist, vägivalda ega hirmutamist, ning hõlbustada dialoogi opositsiooniga;

5. nõuab tungivalt, et kõik osapooled hoiduksid pingete ja vägivalla eskaleerimisest; kutsub Guinea Vabariigi valitsust, opositsioonirühmitusi ja kodanikuühiskonda üles ilmutama vaoshoitust, käituma vastutustundlikult ja pidama konstruktiivset dialoogi, et leida tekkinud olukorrale püsiv, konsensuslik ja rahumeelne lahendus; kutsub ELi üles jätkama tegevust kodanikuühiskonna mõjuvõimu suurendamiseks ja valitsusväliste osalejate aktiviseerimiseks;

6. nõuab tungivalt, et Guinea Vabariigi valitsus tagaks läbipaistvate, usaldusväärsete ja vabade parlamendi- ja presidendivalimiste õigeaegse korraldamise opositsioonierakondade täielikul osalusel, sealhulgas võimaldaks neil registreeruda, kampaaniaid korraldada ning kasutada meediakanaleid ja kogunemisvabadust;

7. tuletab meelde, kui oluline on sõltumatu riiklik valimiskomisjon, mis tegutseb valitsusest ja kõigist erakondadest sõltumatult; nõuab tungivalt Guinea Vabariigi valitsuselt ja president Alpha Condélt selle tagamist, et Guinea Vabariigi sõltumatu riiklik valimiskomisjon (CENI) saaks tegutseda täiesti läbipaistvalt, ilma võimupoliitikute või -erakondade sekkumise, hirmutamise või sundimiseta;

8. nõuab tungivalt, et Guinea Vabariigi ametivõimud austaksid täielikult kõiki kodaniku- ja poliitiliste õigustega seotud siseriiklikke ja rahvusvahelisi kohustusi, sealhulgas õigust sõna-, kogunemis- ja ühinemisvabadusele, õigust kaitsele piinamise, väärkohtlemise ja meelevaldse kinnipidamise eest ning õigust õiglasele kohtumenetlusele; rõhutab, et inimõiguste austamine peab olema kriisi igasuguse poliitilise lahenduse keskmes;

9. kutsub Guinea Vabariigi ametivõime üles uurima julgeolekutöötajate tegevust, kelle puhul on tõendeid nende varasematest ja praegustest kuritegelikest kuritarvitustest, ning võtma nad rahvusvaheliste normide kohaselt vastutusele;

10. tuletab meelde, et demokraatia tugevdamise vajalik eeltingimus on aktiivne kodanikuühiskond, kes saab tegutseda ilma hirmu, hirmutamise ja vägivallata; nõuab tungivalt, et valitsus ja julgeolekujõud edendaksid vabaühenduste ja kodanikuühiskonna esindajate ohutust ja julgeolekut soodustavat keskkonda, sealhulgas vaataksid läbi õigusaktid, mis reguleerivad jõu kasutamist avalikel kogunemistel;

Neljapäev, 13. veebruar 2020

11. rõhutab demokraatiat teeniva pluralistliku, sõltumatu ja vaba meediamaastiku tagamise ja edendamise tähtsust; nõuab tungivalt, et Guinea Vabariigi ametivõimud lõpetaksid viivitamata ajakirjanike igasuguse ahistamise ja hirmutamise, sealhulgas meedialitsentside kehtivuse meelevaldse peatamise, austaksid riigis töötavate ajakirjanike ja inimõiguslaste individuaalseid õigusi ning tagaksid nende turvalisuse, nii et nad saaksid kajastada või jälgida poliitilist ja inimõiguste olukorda riigis;

12. kritiseerib teravalt Abdourahmane Sanohi ning teiste opositsiooni ja kodanikuühiskonna liidrite vangistamist; nõuab, et riigis vabastataks viivitamata poliitvangid ja uuritaks laialt levinud viiteid vangide väärkohtlemisele;

13. kutsub Guinea Vabariigi ametiasutusi üles peatama elanike igasuguse edasise oma maalt või omandist väljatõstmise seniks, kuni riik suudab tagada elanike õiguste austamise, sealhulgas tagada enne väljatõstmist piisava etteteatamise ning hüvitise ja ümberasustamise; rõhutab, et piisav hüvitis tuleks tagada kõigile sunniviisiliselt väljatõstetud isikutele, kes ei ole seda veel saanud;

14. tuletab meelde, et Guinea Vabariigi jaoks on oluline teha koostööd piirkondlike partneritega, et ühiselt tugevdada demokraatiat, arengut ja julgeolekut; nõuab tungivalt, et Guinea Vabariigi ametivõimud teeksid tihedat koostööd piirkondlike organisatsioonidega, sealhulgas ECOWASiga, et taastada põhivabadused, uurida täielikult meeleavalduste käigus toime pandud inimõiguste rikkumisi ning saavutada rahumeelne üleminek demokraatiale; tuletab meelde, et praegusele kriisile saab lahenduse leida ainult valitsuse ja opositsioonirühmituste vahelise avatud ja ligipääsetava riigisisese dialoogi kaudu; tuletab ka meelde, et ECOWASil ja Guinea Vabariigi naaberriikidel võib olla oluline osa riigisisese dialoogi edendamisel ja selle jätkumise tagamisel; kutsub Guinea valitsust ja ECOWASi üles tegema tihedat koostööd, et tagada 2020. aasta valimiste rahumeelne toimumine ja representatiivsus; palub komisjonil ja liikmesriikidel järgida 2020. aasta jaanuaris toimunud Guinea Vabariigi inimõiguste olukorra üldise korrapärase läbivaatamise käigus antud soovitusi, eelkõige neid, mis puudutasid õigust elule, füüsilist puutumatust, sõnavabadust ja rahumeelse kogunemise vabadust, samuti jõu kasutamist ja karistamatust; nõuab tungivalt, et Guinea Vabariigi ametivõimud osaleksid sisuliselt eelseisval ÜRO Inimõiguste Nõukogu üldisel korrapärasel läbivaatamisel, sealhulgas võimaldaksid ÜRO-le kohapeal täieliku juurdepääsu, ning täidaksid täielikult töörühma järgnevaid soovitusi;

15. nõuab tungivalt, et Euroopa Liit jälgiks tähelepanelikult olukorda Guinea Vabariigis ja nõuaks valitsuselt aru rahvusvahelisest inimõigustealasest õigusest ja rahvusvahelistest lepingutest tulenevate kohustuste kõigi rikkumiste kohta, eelkõige seoses Cotonou lepingu artiklitega 8, 9 ja 96;

16. kutsub komisjoni asepresidenti ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrget esindajat ning Euroopa välisteenistust üles jätkama poliitilist dialoogi, sealhulgas Cotonou lepingu artikli 8 raames peetavat dialoogi, et kiiresti vähendada riigis pingeid ja taotluse korral anda abi rahumeelsete valimiste ettevalmistamisel, sealhulgas vahendamisel ning valimiseelse ja -järgse vägivalla vastu võitlemise meetmete osas; palub lisaks komisjoni asepresidendil ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrgel esindajal ja Euroopa välisteenistusel teha koostööd Guinea Vabariigi ametiasutustega, ECOWASiga, ÜRO inimõiguste bürooga Guinea Vabariigis, inimõiguste ja rahvaste õiguste Aafrika komisjoniga ning ÜRO peasekretäri eriesindajaga Lääne-Aafrikas ja Sahelis, et kujundada välja ühine strateegia praeguse poliitilise kriisi lahendamiseks;

17. väljendab heameelt selle üle, et 11. EAFi tegevus keskendub õigusriigi toetamisele Guinea Vabariigis; nõuab tungivalt, et komisjon ja Euroopa välisteenistus toetaksid jätkuvalt kodanikuühiskonna ja sõltumatute riigiasutuste tugevdamist;

18. palub Euroopa Liidu delegatsioonil Guinea Vabariigis pidevalt jälgida riigi sõltumatu kodanikuühiskonna olukorda, jälgida poliitvangide kohtuprotsesse ning jätkata dialoogis Guinea Vabariigi ametivõimudega riigis valitseva inimõiguste olukorra käsitlemist; palub komisjonil jälgida tähelepanelikult olukorda Guinea Vabariigis ja anda sellest Euroopa Parlamendile korrapäraselt aru;

19. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon nõukogule, komisjonile, komisjoni asepresidendile ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrgele esindajale, Guinea Vabariigi presidendile ja parlamendile, ECOWASi institutsioonidele, AKV-ELi parlamentaarsele ühisassambleele ning Aafrika Liidule ja selle institutsioonidele.